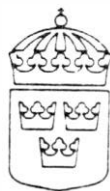

Motion till riksdagen

1989/90: Ub684

av Lars Ernestam m.fl. (fp, c, vpk)

Grundskollärarytbildning i Örebro

Mot.
1989/90
Ub684–690

Grundskollärarytbildningen befinner sig i en bekymmersam situation. Den nuvarande dimensionen är klart otillräcklig i förhållande till behovet av utbildade grundskollärare på 1990-talet.

Om inte grundskolan skall hamna i en akut lärarbrist på 1990-talet måste åtgärder omgående vidtas.

I budgetpropositionen beskrivs situationen på följande sätt:

För att lösa rekryteringsproblemen krävs också en ökad flexibilitet vid planeringen av den framtida dimensioneringen av utbildningen. Idag är antalet obesatta platser ojämnt fördelade på de olika högskoleenheterna. Det är också svårt att på förhand bedöma hur rekryteringen till utbildningen kommer att se ut under budgettiden. Det är därför enligt min mening ingen bra lösning att redan nu binda en ökad dimensionering till ett antal bestämda högskoleenheter.

Mot det synsätt föredragande statsråd redovisar kan invändningar göras.

Ett enligt vår mening förbisett förhållande är det möjliga rekryteringsområdets geografiska utbredning. Lärarytbildningar har generellt en lokal rekrytering, vilket innebär att sökande i första hand står att finna i närheten av utbildningarna. Således är län som saknar grundskollärarytbildning underrepresenterade ifråga om studenter som utbildar sig till grundskollärare. Detta är situationen för Örebro län och en stor del av Mälardalen.

Det finns ännu ingen tillgänglig statistik vad gäller rekryteringen till grundskollärarytbildningen men läsåret 1986/87 som var det sista året med antagning till de tidigare lärarytbildningarna för grundskolan såg bilden ut som följer (se tabell s. 2).

Tabellen visar alla antagningsplatser inom U-sektorn i landet – Örebros platser borträknade – hur många procent av dem som besätts av studerande från Örebro samt Örebrostudenternas andel i absoluta tal. Av de 8 247 platserna är således endast 116 besatta av studerande från Örebro län. Om man försöker rensa siffrorna så att man enbart får den rent grundskoleanknutna lärarytbildningen återstår ungefär 3 000 platser. Av dessa besätts i runda tal 60 av studerande från Örebro län.

Högskola	Antal platser	Antagna från Örebro län
HLS	2 132	27
Eskilstuna/Västerås	170	0
Falun/Borlänge	202	9
Halmstad	91	0
Jönköping	271	0
Kalmar	176	0
Karlstad	296	14
Kristianstad	236	0
Luleå	291	0
Sundsvall/Härnösand	240	4
Växjö	350	1
Göteborg	1 172	17
Linköping	665	23
Lund	943	4
Stockholm	111	1
Umeå	597	0
Uppsala	360	16
Totalt	8 247	116

(Källa: Statistiska meddelanden U 20 SM 8803)

Detta är en klar underrepresentation. Jämför man med t.ex. Västerbottens län som befolkningsmässigt är ungefär lika stort som Örebro – det skiljer ca 25 000 till Örebro fördel – men som har grundskolläraryt utbildning, blir bilden en helt annan. Läsåret 1986/87 antogs i runda tal 120 studerande från Västerbottens län till grundskolläraryt utbildning vid Umeå universitet. Därutöver finns naturligtvis, precis som för Örebro län, enstaka grundskolläraryt studerande runt om i landet.

Det antogs alltså dubbelt så många västerbottningar till grundskolläraryt utbildning enbart vid Umeå universitet som det antogs "närkingar" till grundskolläraryt utbildning vid samtliga utbildningsanstalter för grundskolläraryt i hela landet. Det finns inget skäl att tro att detta skulle vara ett utslag av ett närkingskt ointresse för lärargärningen som sådan. Det handlar, vågar vi påstå, istället om avståndet till grundskolläraryt utbildning.

Således bör det finnas ett potentiellt, icke ianspråktaget, rekryteringsunderlag för grundskolläraryt utbildning i Örebro län. Det är också orimligt att tänka sig att rekryteringsområdet i stora stycken överensstämmer med förskolläraryt- och fritidspedagogutbildningens. Det skulle i så fall innebära att rekryteringskärnområde utöver Örebro län också sträcker sig ner i norra delen av Skaraborgs län, de västra resp. nordvästra delarna av Södermanlands och Östergötlands län samt Västmanlands län.

Det finns också en tendens att man efter avslutad utbildning blir kvar i närområdet till den utbildning man gått. Områden som saknar grundskolläraryt utbildning är således "dubbelt drabbade" i det här avseendet. Dels har de färre grundskolläraryt studenter än områden med grundskolläraryt utbildning, dels har de svårare att rekrytera lärare till sina grundskolor.

Tittar man på SCB:s undersökning av tillgången på behöriga lärare 1989 finner man följande procentuella andel obehöriga lågstadielärare, mellanstadielärare resp. adjunkter:

	Rikssnitt	Örebro län	Västerbottens län
L-lärare	1,5	4,7	0,5
M-lärare	2,2	4,3	0,4
Adjunkter	5,9	8,4	2,4

Lägger man samman alla lärarkategorier är riksgenomsnittet för andelen obehöriga lärare 6,6 %. Örebro län ligger med sina 9,8 % tillsammans med Södermanlands län 10,6 % i topp. Även Västmanlands län ligger över riksgenomsnittet med sina 7,9 %.

Mot bakgrund av ovan beskrivna rekryteringssituation menar vi att man allvarligt bör överväga att lokalisera åtminstone en del av den föreslagna dimensioneringsökningen till någon ny ort.

Utbildningspolitiskt bör strävan också, enligt vår mening, vara att lokalisera lärarutbildningar så att kontakter och samarbete mellan skilda typer av lärarutbildningar underlättas. Detta talar å ena sidan för samlokaliseringar av olika lärarutbildningar, å andra sidan för att man skall undvika alltför stora enheter.

Både när det gäller lärare för klasserna 1–7 och när det gäller lärare för klasserna 4–9 är Örebro, såvitt vi kan bedöma, det klart bästa alternativet för lokalisering av en ny grundskollärarytbildning. Inte bara U-sektorns struktur utan även högskolans struktur och det möjliga praktikområdets struktur talar för detta.

U-sektorn vid högskolan i Örebro har en omfattande verksamhet med mångsidigheten som kanske största tillgång. Det finns fyra allmänna linjer, Fritidspedagoglinjen, Förskollärlinjen, Idrottslärlinjen och Musiklärlinjen. Vi har två lokala linjer, Pedagogisk administrativ påbyggnadslinje för ledningspersonal inom barnomsorgen och Körpedagogisk linje samt ca 25 fristående kurser.

GIH har dessutom ett samarbete med grundskollärarytbildningen i Uppsala där de svarar för 50 % av grundskollärarytbildningen med specialiseringen Idrott – annat ämne. Motsvarande samarbete är under uppbyggnad med Karlstad och i budgetpropositionen sägs följande:

Slutligen bör specialiseringen i musik och annat ämne samt specialiseringen i idrott och annat ämne kunna anordnas vid högskolan i Karlstad i samverkan med högskolan i Örebro.

Det bör också påpekas att vi tills för några år sedan hade reguljär utbildning för grundskolan inom ramen för GIH:s tvåämnesutbildning – de sista studenterna på denna går för övrigt kvar även om antagningen har upphört – och de 20, från Uppsala utlokaliserade platserna på ämneslärarytbildningen.

Vid högskolan finns också skollärarytbildningen, en för högskolan i Örebro, Uppsala universitet och högskolan för lärarytbildning i Stockholm gemensam inrättning med både utbildning, forskning och forskarutbildning inom skollärarytbildningsområdet på sitt program.

Inom lärarfortbildningsenheten har under en lång följd av år getts kurser inom ett mycket brett fält.

Föreställningen kan finnas, att den högskola som saknar lärarytbildning (frånsett musik och idrott och frånsett utbildningarna till förskollärare och

fritidspedagog). även saknar lärarutbildare. Så är dock ej fallet vid högskolan i Örebro.

I Örebro har en kompetens i fortbildning till grundskollärare byggts upp utan att utnyttja resurser i reguljär lärarutbildning. Detta underutnyttjande av den utvecklade kompetensen måste ses som ett slöseri.

Utanför universiteten finns det ingen högskola med motsvarande spannvidd inom U-sektorn. Samtidigt finns det ingen högskola med motsvarande omfattning på lärarutbildningsområdet, eller motsvarande total omfattning, som saknar grundskollärarutbildning. Utöver Örebro är det bara högskolorna i Halmstad, Skövde, Östersund och Eskilstuna/Västerås samt de nya högskolorna i Blekinge och Trollhättan/Uddevalla som saknar tidigarelärarutbildning. Samtliga dessa högskolor är betydligt mindre än högskolan i Örebro och har betydligt mindre verksamhet inom U-sektorn.

Jämfört med andra högskoleorter har U-sektorn i Örebro två specifika profiler, dels den praktisk-estetiska med både musklärarych idrottsläraryr utbildning, dels det omfattande utbudet av fristående kurser med specialpedagogisk inriktning. Samtidigt finns den breda barnpedagogiska inriktningen representerad genom förskollärarych fritidspedagogutbildningarna. Befintliga utbildningar och den kompetens som dessa inrymmer ger ett mycket gynnsamt utgångsläge vid en etablering av grundskolläraryr utbildning i Örebro. Kombinationen med redan befintlig utbildning skulle skapa en för landet unik inramning av grundskolläraryr utbildningen.

Vad gäller högskolan i övrigt så är den tillräckligt stor för att ha ett brett spektrum av akademiska "basämnen", i egna institutioner, och forskning i anslutning till dessa vilket ger gynnsamma betingelser för en god ämnesteoritisk kvalitet i lärarutbildningen. Samtidigt är den tillräckligt liten för att möjliggöra en nära kontakt mellan ämnesföreträdare, pedagoger och metoder inom grundskolläraryr utbildningen. Högskolan i Örebro är den enda högskola med traditionella akademiska ämnesinstitutioner som saknar senareläraryr utbildning.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i moti-
onen anförts om att omgående utreda förutsättningarna att förlägga
grundskolläraryr utbildning till Örebro.

Stockholm den 24 januari 1990

Lars Ernestam (fp)

Anders Svärd (c)

Karl-Erik Persson (vpk)

Gudrun Norberg (fp)